

Sluttrapport for prosjektet Kompetanseløft for formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebibliotek (2023-2025)

Linn Kristine Kristensen og Roy Martin Kristiansen

Innhold

1 Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn.....	3
1.2 Mål for prosjektet	3
2 Gjennomføring.....	4
2.1 Overordnet tidslinje.....	5
2.2 Utvikling og gjennomføring av videreutdanningsemnet	5
2.3 Regionale workshoper	7
2.4 Samarbeid.....	9
2.5 Pilotprosjekter	11
3 Resultater av prosjektet.....	13
3.1 Kortsiktige resultater	13
3.2 Resultater på lengre sikt.....	13
3.3 Utfordringer	14
4 Erfaringer.....	14
5 Formidling	15
6 Videreføring.....	16
7 Kontakt	17
Kilder.....	18
8 Vedlegg.....	19
8.1 Vedlegg I Eksempel på program	19
8.2 Vedlegg II Eksempel på case	20

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Rom for demokrati og dannelse: Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023 slo fast at det skulle legges til rette for at «bibliotekene kan fungere som kunnskapsarenaer som gir brukerne tilgang til kvalitetssikret informasjon og forskning». Videre het det at «Folkeopplysning handler om biblioteket som kunnskapsarena, der befolkningen skal ha tilgang til forskningen og kildene, [...]» (s. 4).

Med utviklingen mot åpen forskning har bibliotekene og befolkningen fått gratis tilgang til stadig mer forskningsbasert kunnskap, men det holder ikke å bare ha tilgang. Bibliotekene må også kunne veilede brukerne i å finne, vurdere og anvende ulike kunnskapskilder. I 2023 fikk Universitetsbiblioteket OsloMet innvilget kr 1 050 000,- til det toårige prosjektet *Kompetanseløft for formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebibliotek*. Prosjektet skulle øke tilgangen til forskningsbasert kunnskap i befolkningen, ved å svare på et uttalt behov for økt trygghet og kompetanse blant folkebibliotekansatte i formidling av forskningsbasert kunnskap. Dette behovet er tidligere dokumentert i prosjektene Morgendagens veileder (2017-2020) og Formidlingskompetanse i folkebibliotek (2021). Prosjektet *Folkebiblioteket som kunnskapsaktør* i Troms og Finnmark har vist hvor viktig samarbeid mellom folkebibliotek og fagbibliotek er for at befolkningen skal få tilgang til oppdatert kunnskap, og at dette samarbeidet må settes i system. Samarbeid ble derfor også lagt til grunn for prosjektets gjennomføring og forhåpentlige suksess.

1.2 Mål for prosjektet

Prosjektet hadde følgende fire mål:

- Stimulere til livslang læring og mer bruk av åpen forskning og forskningsbasert kunnskap i befolkningen.
- Øke verdien av folkebibliotekene som åpne, uavhengige og tilgjengelige kunnskaps- og læringsarenaer ved å styrke folkebiblioteket som studiested for fjernstudenter og andre som trenger det.
- Styrke den formelle og uformelle kompetansen blant bibliotekansatte på bruk av forskningsbaserte kilder, og aktiv formidling av forskningsbasert kunnskap
- Styrke samarbeidet mellom universitetsbibliotek og folkebibliotek.

Målene skulle oppnås ved at OsloMet og fylkesbibliotekene i samarbeid skulle

- Utvikle et videreutdanningsemne for folkebibliotekansatte om forskningsbasert kunnskap og åpen forskning.
- Arrangere regionale workshops og kurs om formidling av åpen forskning. Knytte disse workshopene til konkrete formidlingsaktiviteter og tjenesteutvikling i bibliotekene.
- Etablere samarbeid mellom universitetsbibliotek og folkebibliotek i alle deltakerfylkene i form av felles fagdager og samarbeid om åpne arrangement/debatter knyttet til forskningsbasert formidling.

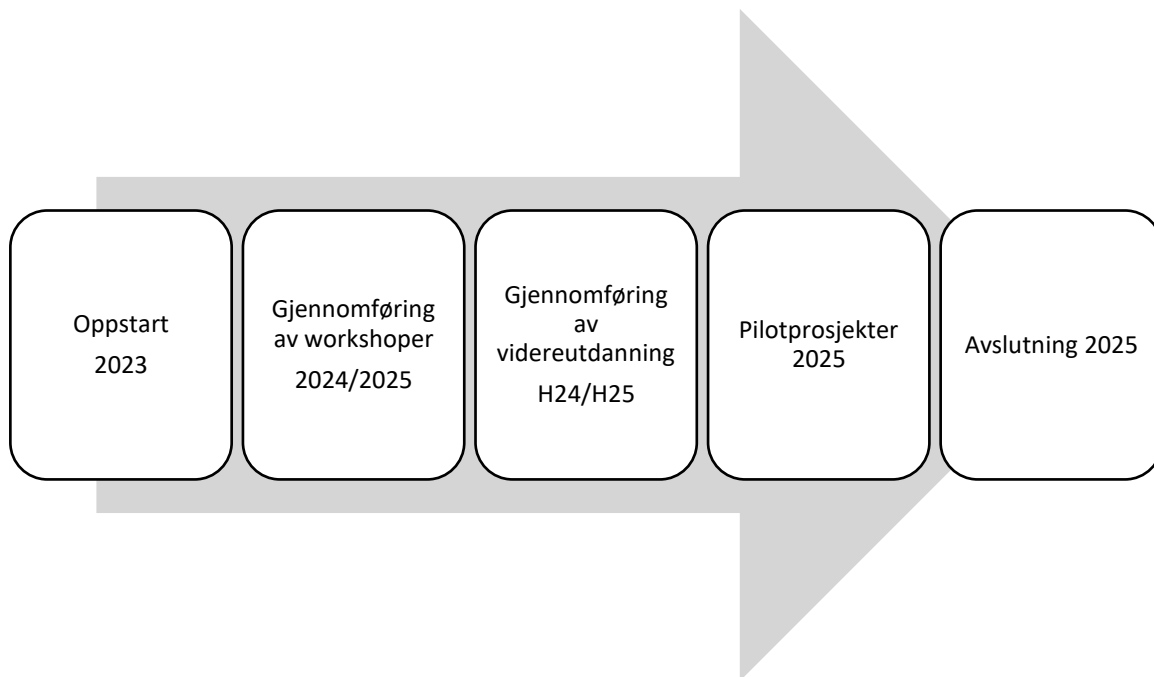
2 Gjennomføring

Prosjektledelsen ble lagt til Universitetsbiblioteket OsloMet, ved Linn Kristine Kristensen og Roy Martin Kristiansen. Bibliotekdirektør Hege Undem Store var prosjekteier. Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag ved Tor Arne Dahl var ansvarlige for videreutdanningsemnet. Hovedaktivitetene i prosjektet var utvikling og gjennomføring av videreutdanningsemnet (det formelle kompetanseløftet) og de regionale workshopene (det uformelle kompetanseløftet), i tillegg til lokale gjennomføringer av pilotprosjekter i utvalgte fylkesbibliotek.

Alle fylkesbibliotek stilte med en dedikert kontaktperson for prosjektet, som var med i innledende og avsluttende møter og planlegging av workshop i sitt fylke. Et utvalg kontaktpersoner var også involvert i referansegrupper og ulike pilotprosjekter. Disse kontaktpersonene var:

- Mona Astrid Fonnes (Finnmark)
- Tone Mikkelsen (Troms)
- Veronica Mørch (Nordland)
- Ingrid Eggen (Trøndelag)
- One Marthe Jostad Vik, erstattet av Mona Iren Auganæs (Møre og Romsdal)
- Sophia Randi Forberg Wist (Innlandet)
- Siri Ingvaldsen, erstattet av Silje Jansen Nybø (Vestland)
- Britt Ellingsdalen (Rogaland)
- Leon Bang-Hetlevik, erstattet av Gunn Brenden Larsen, erstattet av Åse Haugland (Agder)
- Anita Hvarnes Evensen (Vestfold)
- Mari Honningdal (Telemark)
- Anette Danielsen, erstattet av Christine Eidset (Akershus, Buskerud og Østfold)

2.1 Overordnet tidslinje

2.2 Utvikling og gjennomføring av videreutdanningsemnet

En del av prosjektet har vært å utvikle et nettbasert og studiepoenggivende videreutdanningsemne om åpen forskning. Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag ved OsloMet har hatt ansvaret for denne delen av prosjektet. I den godkjente søknaden er det lagt inn kostnader for utvikling av et emne på 10 studiepoeng som skulle tilbys 40 studenter to ganger, høsten 2024 og høsten 2025.

Emnet *VBINF6000 Åpen forskning og vitenskapelig kommunikasjon i folkebibliotek* er utviklet av emneansvarlig Tor Arne Dahl, Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag, i samarbeid med Linn Kristine Kristensen og Roy Martin Kristiansen ved Universitetsbiblioteket OsloMet og en referansegruppe som har bestått av:

- Britt Ellingsdalen, Rogaland
- Christine Eidset, Akershus, Buskerud og Østfold
- Ingrid Eggen, Trøndelag
- Leon Bang-Hetlevik, Agder (erstattet av Gunn Brenden Larsen)
- Siri Ingvaldsen, Vestland (erstattet av Silje Jansen Nybø)
- Taran Palmstrøm Fenn, Lillestrømbibliotekene (erstattet av Joke Verwaard, Akershus, Buskerud og Østfold)

[Emneplanen](#) ble godkjent av utdanningsutvalget ved Fakultet for samfunnsvitenskap, OsloMet, 15. februar 2024. OsloMet laget en [studiepresentasjonsside](#) med informasjon om påmelding, opptakskrav og annen informasjon, mens fylkesbiblioteksjefnettverket drev markedsføringsarbeidet mot målgruppen, som er ansatte i folkebibliotek over hele landet. Videreutdanningsemnet er et rent nettstudium uten obligatoriske undervisningsøkter. Det består av 15 forhåndsinnspilte videoer av 10-15 minutters varighet, som emneansvarlig og Universitetsbiblioteket OsloMet laget sommeren 2024. Pensumlisten består nesten utelukkende av åpent tilgjengelige tekster, og de forhåndsinnspilte videoene er gjort tilgjengelig på OsloMets plattform [FilMet](#) med [CC-BY-lisens](#) i samsvar med emnets tema. Ved første gjennomføring høsten 2024 møtte 37 studenter ved oppstart. 26 av disse fullførte og besto eksamen.

Basert på emneevaluering og møte med referansegruppa, ble det gjort noen endringer før gjennomføring høsten 2025:

- Endring av vurderingsform fra hjemmeeksamen til mappe med to arbeider.
- Emneansvarlige drev mer aktiv oppfølging av studentene i startfasen for å hindre frafall.
- Også skolebibliotekarere fra videregående skoler fikk tilbud om å følge emnet.

Høsten 2025 møtte 45 studenter. 39 av dem fullførte og besto eksamen.

Nå når prosjektet er avsluttet, vil Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag fortsette å tilby [VBINF6000 Åpen forskning og vitenskapelig kommunikasjon i folkebibliotek](#) som en del av sitt videreutdanningstilbud som krever betaling.

2.3 Regionale workshoper

Dato	Fylke	Kontekst	Lokale UH-bibliotek	Antall deltagere
2024				
18.03.	Rogaland	Frittstående	UB Universitetet i Stavanger Biblioteket Høgskolen på Vestlandet	55
11.04.	Troms	Kunnskapsaktørdagene	UB Universitetet i Tromsø	25
30.04.	Vestfold	Frittstående	UB Universitetet i Sørøst-Norge	14
28.05.	Telemark*	Frittstående	UB USN	
05.06.	Vestland	Bibliotekmøtet	UB Universitetet i Bergen Biblioteket HVL	60
06.-07.06	Trøndelag**	Biblioteksjefmøtet Frittstående	Nei	54
11.09.	Finnmark	Bibliotekmøtet	Nei	24
25.09.	Nordland	Bibliotekmøtet	UB Nord universitet	30
17.10.	Buskerud***	Frittstående	UB USN	10
23.10.	Agder	Open Access Week	UB Universitetet i Agder	17
24.10.	Innlandet	Frittstående	Nei	17
06.11.	Møre og Romsdal	Frittstående	Biblioteket Høgskulen i Volda	16
2025				
26.03.	Akershus***	Frittstående	UB OsloMet	20
21.05.	Østfold***	Frittstående	Biblioteket Høgskolen i Østfold	18

*Workshop i Telemark ble avlyst to ganger grunnet for få påmeldte

** To workshoper, en i Steinkjer samt en i Trondheim

*** Viken ble oppløst i løpet av prosjektperioden, det ble da avholdt en workshop per fylke

2.3.1 Faglig innhold

Workshopen ble utviklet under tittelen «Formidling av forskningsbasert kunnskap». Formidling ble her definert som formidling av og kjennskap til aktuelle kilder og innganger til kunnskap som bygger på forskning, og *ikke* som formidling av forskningsresultater og forskningslitteratur som sådan. Målet er å ha en verktøykasse som inneholder kvalitetssikrede kilder, bibliotekaren skal ikke inn og tolke forskningsresultater.

Deltagerne skulle bli kjent med mål og prinsipper for åpen tilgang, open access (OA) tidsskrifter og hvordan vitenskapelige artikler som publiseres i OA-tidsskrifter blir gratis tilgjengelig for alle. Samtidig var det viktig å belyse andre typer forskningsbasert kunnskap utover vitenskapelige artikler, som kunnskapsoppsummeringer og rapporter og annen oppsummert forskning som er særlig nyttig for praksis.

Nettsiden openscience.no ble presentert som oversikt over og inngang til arbeidet med åpen forskning i Norge, i tillegg til oversikt over flere aktuelle kilder som er nyttige i møte med brukerne og deres behov for ulike typer kunnskap. Eksempelvis [Google Scholar](https://scholar.google.no), [DOAJ](https://doaj.org) (Directory of Open Access Journals) og [BASE](https://base-search.org) (Bielefeld Academic Search Engine). I tillegg la vi i noen tilfeller vekt på Oria, etter ønske, samt [Kudos](https://kudos.no) (Kunnskapsdokumenter i offentlig sektor).

Helseinformasjon er et viktig og populært tema, og det var derfor viktig å inkludere en god og pålitelig kilde til dette. Valget falt på det digitale biblioteket [Helsebiblioteket](https://helsebiblioteket.no), en kilde som er kjent for flere i folkebiblioteket allerede. Til tross for kutt er Helsebiblioteket under stadig utvikling (for eksempel har det kommet til en egen modul rettet mot kommunehelsetjenesten). Helsebiblioteket kan være en nyttig kilde både for primærmålgruppen (helsepersonell), i tillegg til helsefagstudenter og allmennheten.

I de aller fleste tilfeller inneholdt workshopen en egen bolk om kildekritikk, på varierende nivå.

2.3.2 Gjennomføring

Planleggingen har foregått i tett samarbeid med dedikerte kontaktpersoner i fylkesbibliotekene. Selve gjennomføringene har blitt lagt både som frittstående kurs, i forbindelse med biblioteksjefmøter og i forbindelse med bibliotekdagene. Representanter fra lokale UH-bibliotek har også bidratt inn i planlegging og gjennomføring.

Det faglige innholdet ble primært utviklet av prosjektlederne, mens lokale UH-bibliotek har hatt ansvar for presentasjon av sitt tjenestetilbud til folkebibliotek og allmennheten i regionen. Ved flere tilfeller har også lokal UH holdt i undervisningen i kildekritikk.

Workshopen ble satt sammen så det var enkelt å skalere opp eller ned, alt ettersom hvor mye tid som var til rådighet. Det faglige innholdet var satt, men med mulighet for lokale tilpasninger.

Avhengig av rammebetingelsene ble workshopen gjennomført som et fysisk heldagsarrangement med varierende lengde, fra 4,5 til 6,5 timer (se vedlegg I for eksempel på program).

Selve gjennomføringen la vekt på både teori og praksis, med presentasjoner og undervisning i plenum, og jobbing med case i grupper. Det var viktig at deltagerne fikk mulighet til å teste ut nye verktøy og kilder i praksis, for å fremme best mulig læring. For at casene skulle være mest mulig aktuelle for veiledningssituasjonen i folkebiblioteket, ba prosjektlederne om innspill og forslag til tema, og fikk blant annet god hjelp av Senja folkebibliotek i dette arbeidet.

Alle workshopene ble innledet med en forventningsavklaring (via responsverktøyet Mentimeter), som ble hentet opp igjen på slutten av dagen, hvor det også ble gitt mulighet for refleksjon rundt utbytte, samt tilbakemeldinger.

2.4 Samarbeid

Samarbeid på tvers, både internt og eksternt, har vært en grunnleggende forutsetning for gjennomføringen av prosjektet. Dette har vært viktig for å sikre både faglig kvalitet, lokal forankring og erfaringsutveksling på tvers av bibliotektyper.

2.4.1 Samarbeid med Universitetsbiblioteket OsloMet og fylkesbibliotekene

Det meste av samarbeidet i prosjektet har vært mellom Universitetsbiblioteket ved OsloMet, representert ved prosjektlederne, og fylkesbibliotekene som var en del av prosjektet, representert ved de ulike kontaktpersonene.

Høsten 2023 tok prosjektlederne initiativ til introduksjonsmøter med kontaktpersonene i de enkelte fylkesbibliotekene. I disse møtene ble prosjektets mål og rammer presentert og diskutert, og det ble lagt et grunnlag for videre planlegging av workshopene i de ulike fylkene. Som en del av planleggingen oppfordret prosjektlederne fylkesbibliotekene til å involvere lokale universitets- og høyskolebibliotek i gjennomføringen av workshopene. Flere lokale UH-bibliotek deltok derfor både i planleggingsmøtene og i selve workshopene, se oversikt tidligere i rapporten. Økt samarbeid mellom UH-bibliotek og folkebibliotek var en del av målsettingen til prosjektet.

Grunnlaget for workshoprekken ble lagt på planleggingsmøtene som ble holdt mellom OsloMet og fylkesbibliotekene i løpet av høsten 2023. Fylkesbibliotekene hadde ansvar for den praktiske tilretteleggingen av workshopene, som påmelding, lokaler og servering. Prosjektlederne hadde ansvar for utvikling og gjennomføring av det faglige innholdet.

Deltakelsen fra de lokale UH-bibliotekene ble vurdert som svært verdifull i forbindelse med workshopene. Tilstedeværelsen bidro til å synliggjøre hvilke tjenester og tilbud UH-bibliotekene kan tilby også utenfor egen institusjon, og ga deltakerne fra folkebibliotekene anledning til å få

svar på spørsmål knyttet til blant annet tilgang til digitale ressurser, såkalt *walk-in access*, samt muligheter for fjernlån og annet samarbeid. Dette var noe både UH-bibliotekarene og folkebibliotekarene opplevde som veldig nyttig. Det varierer i stor grad fra fylke til fylke hvor mye man møtes på tvers av bibliotektypene. Særlig i de fylkene hvor denne kontakten ikke har vært så hyppig opplevdes det som verdifullt.

I forbindelse med den første workshopen som gjennomført (18. mars i Rogaland) ble også skolebibliotekarere fra videregående skoler i fylket invitert til å delta. Erfaringene fra denne workshopen viste at deltakelse fra skolebibliotekfeltet bidro til nyttige perspektiver og diskusjoner på tvers av bibliotektypene. På bakgrunn av dette oppfordret prosjektlederne til å inkludere skolebibliotekarere også i senere workshoper, noe som i flere tilfeller bidro til økt bredde i erfaringsutvekslingen.

Samlet sett har samarbeidet mellom Universitetsbiblioteket OsloMet, fylkesbibliotekene og de involverte UH-bibliotekene bidratt til en svært nyttig kunnskapsdeling på tvers av bibliotektyper og sektorer.

2.4.2 Samarbeid med Universitetsbiblioteket OsloMet og Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsvitenskap

Prosjektet har også omfattet et tett samarbeid mellom Universitetsbiblioteket ved OsloMet og Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsvitenskap, særlig i forbindelse med utviklingen av videreutdanningsemnet *Åpen forskning og vitenskapelig kommunikasjon i folkebibliotek*. Som en del av dette arbeidet var det planlagt å utvikle en serie undervisningsfilmer som skulle gjøres åpent tilgjengelige for både studenter og andre interesserte gjennom OsloMets publiseringsplattform [FilMet](#).

Dahl hadde hovedansvar for det faglige innholdet i filmene og utarbeidet manus til de fleste av dem. Tre av filmene ble utviklet av ansatte ved Universitetsbiblioteket OsloMet. Produksjonen av filmene ble gjennomført i samarbeid med Medieseksjonen ved Universitetsbiblioteket, som hadde ansvar for opptak og redigering av filmene.

I forkant av filmproduksjonen ble det gjennomført flere planleggingsmøter mellom emneansvarlig, prosjektledere og andre ansatte ved Universitetsbiblioteket for å diskutere faglig innhold, struktur og pedagogisk tilnærming i filmene. Disse møtene bidro til å sikre at innholdet i undervisningsfilmene var relevant både for videreutdanningens målgruppe og for prosjektets overordnede tema knyttet til åpen forskning og vitenskapelig kommunikasjon.

Det ble også gjennomført egne planleggingsmøter mellom emneansvarlig og prosjektlederne for prosjektet. I disse møtene ble det særlig diskutert hvordan videreutdanningen, workshoprekken og øvrige aktiviteter i prosjektet kunne ses i sammenheng og støtte opp under hverandre.

2.4.3 Samarbeid internt i Universitetsbiblioteket OsloMet

I prosjektet har det også vært interne samarbeid ved Universitetsbiblioteket OsloMet. Prosjektlederne har blant annet hatt møter med kolleger i Seksjon for forskningsstøtte for å diskutere ulike innganger til temaer, digitale verktøy og innhold i workshopene. Denne interne forankringen bidro til å trekke inn relevant kompetanse fra ulike fagmiljøer ved Universitetsbiblioteket og styrket det faglige grunnlaget i prosjektet.

I tillegg til de to prosjektlederne har fire bibliotekarer fra Universitetsbiblioteket ledet workshoper for biblioteksansatte i flere fylker. Disse workshopene fulgte samme opplegg som var utarbeidet av prosjektledelsen, med noen lokale tilpasninger.

2.5 Pilotprosjekter

Fem fylkesbibliotek hadde i utgangspunktet sagt ja til å gjennomføre pilotprosjekter i sitt fylke, finansiert av prosjektmidler. Rogaland sa tidlig fra seg prosjektmidlene, hvilket som førte til at de avsatte midlene ble fordelt på de resterende fire fylkesbibliotekene (Troms, Innlandet, Trøndelag og Akershus, Buskerud og Østfold)

2.5.1 Troms

I Troms ønsket en gjennom pilotprosjektet å formidle forskningsbasert kunnskap gjennom to arrangement: *Ungdom, rus og psykisk helse*, og *Aldring*. Forskere fra Universitetet i Tromsø (UiT) holdt foredrag om disse temaene, knyttet opp mot lokale forhold. Lokale bidragsytere var også invitert inn. Prosjektgruppa ønsket også å teste ut ulike former for arrangement. Arrangementet om ungdom, rus og psykisk helse ble arrangert samtidig ved Senja og Skjervøy bibliotek. Første del av arrangementet var et toveis strømmet arrangement, med foreleser på Senja bibliotek og lokalt panel på hvert bibliotek. Etter forelesningen var det samtale mellom foreleser og bidragsyterne både i Skjervøy og på Senja. Arrangementet om aldring var rent fysiske arrangement.

Erfaringene en sitter igjen med i Troms, er at arrangementene har bidratt til god kunnskapsformidling. Samarbeidet med lokale bidragsytere har gitt økt synlighet for begge parter og vært med på å trekke publikum. Erfaringen med toveis strømming er at det er teknisk og økonomisk krevende. Det opplevdes også tidkrevende å finne foredragsholdere da UiT ikke har noen avdeling hvor en kan henvende seg til med denne type forespørsler, kun en «ekspertliste – Finn en forsker» på nett. Ved henvendelse til enkeltpersoner erfarte prosjektgruppa at de burde «spisset» henvendelsen bedre, da det kanskje kunne ha hjulpet på hvor fort henvendelsen ble besvart.

2.5.2 Innlandet

Innlandet valgte å koble pilotprosjektet, *Forskningsformidling i bibliotekene*, sammen med utvandrermarkeringen [Migrasjon og identitet](#). Det ble arrangert en foredragsrekke med seks forskere fra Universitetet i Innlandet, med innvandring som tema. Ytterlig fire forskere holdt foredrag med utvandringen fra Norge som tema. Med prosjektmidler fra *Kompetanseløft for formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebibliotek*, fylkesbiblioteket og fylkeskommunen i Innlandet ble det til sammen ca. 40 foredrag som involverte halvparten av bibliotekene i Innlandet. Fylkesbiblioteket fikk gode tilbakemeldinger på opplegget, særlig at bibliotekene fikk en ferdig arrangementsmeny man kunne plukke fra.

2.5.3 Trøndelag

I Trøndelag ble det gjennomført pilotprosjekt med bruk av læringssirkler i formidling av forskningsbasert kunnskap. Læringssirkler er en av metodene som prøves ut i Erasmus+-prosjektet [Books without Borders](#), der Trøndelag fylkesbibliotek har deltatt. Læringssirkler er frie, lett tilrettelagte læringsgrupper som møtes jevnlig for å lære, basert på åpne opplæringsressurser.

Metodikken læringssirkler finnes som [nettkurs i kompetansebanken](#). Fylkesbiblioteket har hatt to gjennomføringer av dette i Flatanger kommune.

I Flatanger har metoden læringssirkler blitt testet ut ved de to skolene i kommunen. Det ble gjort erfaringer både med fysiske og digitale samlinger. Metoden ble testet ut i et profesjonsfellesskap, med det overordnede målet *Få oppdatert kunnskap om lesing som kan styrke arbeidet vårt med lesing*. Læringssirklene var vellykkede, og det er planer om å jobbe videre med metoden.

2.5.4 Akershus, Buskerud og Østfold

Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold ønsket gjennom et pilotprosjekt å undersøke om veilederen [Samarbeid om bibliotek tjenester for studenter: Veileder for samarbeid mellom fag- og folkebibliotek](#), utviklet av Troms fylkesbibliotek, UiT Norges arktiske universitet og Senja folkebibliotek i samarbeid, kunne tilpasses og videreutvikles som en felles veileder for samarbeid mellom Hallingdalsbiblioteka, Universitetsbiblioteket ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Fylkesbiblioteket.

Fylkesbiblioteket inviterte deltakere fra Hallingdalsbiblioteka og Universitetsbiblioteket til en heldags workshop på Gol i oktober. Workshopen la til rette for erfaringsdeling og en systematisk gjennomgang av veilederen punkt for punkt, med mål om å tilpasse og oppdatere innholdet til lokale behov og rammer.

Tilbakemeldingene fra deltakerne viser at samlingen opplevdes som svært nyttig. Flere pekte på at det å få anledning til å møtes fysisk og diskutere problemstillinger i fellesskap bidro til økt

forståelse og forenkling av samarbeidet. En egen, tilpasset veileder for samarbeid er nå under utarbeidelse og vil bli tatt i bruk hos de involverte partene.

3 Resultater av prosjektet

Her er det nyttig å dele opp i umiddelbare resultater av kortsiktige, konkrete mål, og resultater som med fordel kan evalueres på lengre sikt.

3.1 Kortsiktige resultater

Den formelle og uformelle kompetansen blant bibliotekansatte på bruk av forskningsbaserte kilder er potensielt blitt styrket som planlagt: videreutdanningen *VBINF6000 Åpen forskning og vitenskapelig kommunikasjon i folkebibliotek* er blitt opprettet, og til sammen 65 bibliotekansatte fra hele landet har nå gjennomført på prosjektmidler og tilegnet seg formell kunnskap tilsvarende 10 studiepoeng (se kap. 2.2). Parallelt har til sammen 360 bibliotekansatte (primært fra folkebibliotek, men også fra skolebibliotek) deltatt på workshoper hvor de sammen har jobbet med å tilegne seg ferdigheter i et uformelt kompetanseløft (se kap. 2.3).

Samarbeidet mellom universitets- og høgskolebibliotek er styrket ved at lokal UH i de fleste tilfeller var involvert i workshopen. Her må det også nevnes at flere fylker allerede har et nært og gjensidig samarbeid med lokale UH-bibliotek, mens andre har samarbeidet i varierende grad. Det har vært særs gledelig å få konkrete tilbakemeldinger på at workshopen har vært utgangspunkt for nye, felles seminarer og fagdager og tettere dialog. Utfordringen blir å fortsette samarbeidet som en naturlig del av den daglige driften, nå når prosjektet formelt er avsluttet.

3.2 Resultater på lengre sikt

Hvorvidt prosjektet vil stimulere til livslang læring og mer bruk av åpen forskning og forskningsbasert kunnskap i befolkningen og øke verdien av folkebibliotekene som åpne, uavhengige og tilgjengelige kunnskaps- og læringsarenaer ved å styrke folkebiblioteket som studiested for fjernstudenter og andre som trenger det, er for tidlig å si noe om. Men sikkert er det at prosjektet har vært, og er, en liten men viktig brikke i arbeidet som løfter frem forskning og fakta, og som bidrar til å styrke folkebibliotekene som en naturlig arena i så måte, både for allmennheten og for studenter. Dette er kontinuerlig arbeid som må løftes frem på flere nivåer, lokalt, regionalt og nasjonalt.

Nå må kunnskapen som bibliotekansatte har tilegnet seg i forbindelse med prosjektet få tid til å sette seg, og brukes i praksis. Ansatte som har tatt videreutdanningen må få mulighet til å anvende kunnskapen, både i arbeidshverdagen og ved at det legges til rette for kollegaveiledning og kollegaopplæring for å spre kompetansen. Alle som har deltatt på workshop skal i teorien ha en litt større verktøykasse til bruk i veiledningssituasjonen, og forhåpentligvis også få muligheten til å ta den i bruk.

Selv om prosjektet nå er avsluttet, vil det være interessant å hente inn kunnskap fra deltagerne på sikt, for å se om det forespeilede kompetanseløftet faktisk har ført til økt formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebiblioteket, og hva som er hemmere og fremmere for det videre arbeidet.

3.3 Utfordringer

Rent praktisk var det i noen tilfeller utfordrende å rekruttere deltagere, både til workshop og videreutdanning. Vi måtte avlyse workshopen i Telemark fordi vi ikke fikk nok deltagere til å gjennomføre workshopen. En av grunnene til dette kan være mangel på tid, men også at temaet åpen forskning og forskningsbasert kunnskap kunne bli oppfattet som ikke så relevant for alle. Dette ble også problematisert på ulike workshoper.

På grunn av geografiske avstander i flere fylker var det tidvis utfordrende å få folkebibliotekansatte til å delta. Dette blant annet på grunn av at flere av folkebibliotekene kun har én eller to ansatte. Ulik størrelse på bibliotekene tilsa også at flere så ulikt på ressursbruk i forbindelse med veiledningstjenesten.

Da workshopen ble rigget som et minste felles multiplum for alle folkebibliotek uavhengig av størrelse, vil det kanskje være naturlig i eventuelt videre arbeid å se på hva veiledningstjenesten skal kunne tilby basert på bibliotekets størrelse og ressurser.

4 Erfaringer

En av de viktigste erfaringene fra prosjektet har vært å se hvor nyttig og verdifullt samarbeidet på tvers av ulike bibliotektyper har vært. Prosjektet har synliggjort at det finnes betydelige gevinster i å legge til rette for kunnskapsdeling mellom de ulike bibliotektypene som til daglig opererer innenfor ulike rammer og har ulike målgrupper. Folkebibliotek, fylkesbibliotek, UH-bibliotek og skolebibliotek representerer hver sin særskilte kompetanse, og gjennom dette samarbeidet har vi fått tilgang til erfaringer og perspektiver som har styrket det samlede faglige utbyttet. UH-bibliotekene bidrar med kompetanse innen åpen forskning og åpen tilgang, fylkesbibliotekene har

sterke regionale nettverk og betydelig erfaring med å organisere og legge til rette for nettverkssamlinger, mens folkebibliotekene sitter tett på brukerne og har verdifull innsikt i sluttbrukernes behov. Skolebibliotekene tilfører blant annet viktige perspektiver på kildekritikk og på formidling til elever. Samlet gir dette et godt grunnlag for kunnskapsdeling og utvikling på tvers av biblioteksektoren.

Gjennom møter og dialog, spesielt med fylkesbibliotekene, fikk vi et godt innblikk i hvordan det arbeides systematisk med kompetanseheving rettet mot lokale folke- og skolebibliotek. Dette ga en økt forståelse for hvordan kompetanseutvikling kan organiseres og forankres på ulike nivåer i sektoren. Erfaringene fra dette understreker betydningen av å etablere og videreføre arenaer for samarbeid og erfaringsutveksling på tvers av bibliotektyper.

Prosjektet har også vist at det var særlig verdifullt å inkludere skolebibliotekarere i workshopene. Mange skolebibliotekarere arbeider alene eller i små fagmiljøer, og deltakelse i slike arenaer gir både faglig påfyll og mulighet for nettverksbygging. Samtidig har deltakelsen bidratt til økt innsikt blant ansatte i folke- og UH-bibliotek i hvordan skolebibliotekarene jobber, og hvilke rammebetingelser de har. Denne gjensidige kunnskapsutvekslingen har vært en styrke ved prosjektet og har kommet alle involverte parter til gode. Erfaringene viser samlet sett at systematisk tilrettelegging for samarbeid og kunnskapsdeling er et effektivt virkemiddel, som med fordel kan overføres til lignende prosjekter.

5 Formidling

Underveis i prosjektet har prosjektlederne formidlet erfaringer og resultater gjennom flere faglige arenaer:

- Presentasjon på Haakon Nyhuus-dagen ved Nasjonalbiblioteket 28. november 2024, hvor prosjektet ble oppsummert og presentert gjennom foredraget [Kompetanseløft for formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebibliotek](#).
- Foredrag på VIRAK 4. juni 2025, under tittelen [Samarbeid om kompetanseutvikling for det moderne informasjonssamfunnet: UH-bibliotek + folkebibliotek = sant](#), med vekt på erfaringer knyttet til samarbeid og kompetanseutvikling på tvers av bibliotektyper.
- Innlegg på SMH-bloggen (spesialgruppen for medisin og helsefag under Norsk Bibliotekforening) 5. januar 2026, med tittelen [Forskningsbasert kunnskap & folkebibliotek](#), om formell og uformell kompetanse blant bibliotekansatte i bruk og formidling av forskningsbaserte kilder generelt, og helseinformasjon i folkebiblioteket spesielt.

6 Videreføring

I januar 2026 gjennomførte prosjektlederne, i samarbeid med skolebibliotekarforum og Utdanningsetaten, en workshop for skolebibliotekarer i Oslo, basert på samme opplegg som workshopene i prosjektet. Oslo var det eneste fylket som ikke deltok, men etter initiativ fra skolebibliotekarene i Oslo ble denne workshopen satt opp.

Høsten 2025 ble det gjennomført møter mellom Universitetsbiblioteket ved OsloMet, Høyskolen Kristiania, Utdanningsetaten og Deichman for å undersøke mulighetene for et samarbeid på tvers. Utviklingsarbeidet starter våren 2026 og målgruppen vil være bibliotekansatte i Deichman på den ene siden, og skolebibliotekarer og lærere i osloskolen på den andre siden. Det vil derfor utvikles to løp.

Som tidligere nevnt i rapporten vil videreutdanningen *Åpen forskning og vitenskapelig kommunikasjon i folkebibliotek* bli innlemmet som en del av videreutdanningstilbudet til Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag, mot betaling. De forhåndsinnspilte videoene som ble brukt i undervisningen vil fortsatt ligge åpent tilgjengelig for alle på [FilMet](#), OsloMets videoplattform.

I tillegg undersøker prosjektlederne mulighetene for å tilgjengeliggjøre kunnskap og verktøy om åpen forskning på for eksempel bibliotekutvikling.no.

7 Kontakt

For spørsmål om prosjektet og prosjektrapporten, ta kontakt

Hege Undem Store (prosjekteier): hegeund@oslomet.no

Linn Kristine Kristensen (prosjektleder): linnkk@oslomet.no

Roy Martin Kristiansen (prosjektleder): roykr@oslomet.no

Tor Arne Dahl (ansvarlig for videreutdanningen): torad@oslomet.no

Kilder

Bibliotekutvikling (u.å.) *Folkebiblioteket som kunnskapsaktør*. Hentet 30. mars fra <https://bibliotekutvikling.no/formidlingskompetanse/folkebiblioteket-som-kunnskapsaktor/>

Bibliotekutvikling (u.å.) *Formidlingskompetanse i folkebibliotek (FiF)*. Hentet 30. mars fra <https://bibliotekutvikling.no/formidlingskompetanse/>

Kompetanseløft for formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebibliotek (u.å.) Hentet 30. mars 2026 fra <https://uni.oslomet.no/faf>

Kristensen, L.K., & Kristiansen, R.M. (2024, 28. november). *Kompetanseløft for formidling av forskningsbasert kunnskap i folkebibliotek* [Paperpresentasjon]. Haakon Nyhuus-seminaret 2024. <https://nva.sikt.no/registration/0198cc944c21-e708db78-1305-492e-b302-5e39809c1526>

Kristensen, L.K., & Kristiansen, R.M. (2025, 4.–5. juni). *Samarbeid om kompetanseutvikling for det moderne informasjonssamfunnet: UH-bibliotek + folkebibliotek = sant* [Paperpresentasjon]. VIRAK 2025 – Slik former vi framtida. <https://nva.sikt.no/registration/0198cc62410a-a4c55700-2aec-4ec8-899c-ea0800cc02be>

Kulturdepartementet & Kunnskapsdepartementet. (2019, 2. september). *Rom for demokrati og dannelse: Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf>

Kultur- og likestillingsdepartementet. (2023, 29. september). *Rom for demokrati og dannelse: Utvidet nasjonal bibliotekstrategi - ut 2025*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e22ed9ad6d0d409a87398712d5ceb4fb/no/pdfs/nasjonal-bibliotekstrategi.pdf>

OsloMet (u.å.) *Filmet Universitetsbiblioteket* Hentet 30. mars 2026 fra <https://film.oslomet.no>

Tønsberg og Færder bibliotek (2019) *Morgendagens veileder: sluttrapport med forslag til tiltak* <https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/sites/3/2022/07/Morgendagens-veileder-sluttrapport.pdf>

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg I Eksempel på program

Fylkesbiblioteket
Akershus, Buskerud og Østfold

Workshop i formidling av forskningsbasert kunnskap

Bibliotekarer er trygge på litteraturformidling, men hvordan håndterer vi forskningsbasert kunnskap? I denne praktiske workshopen utforsker vi hva forskningsbasert kunnskap er, hvor man finner åpne kilder, og hvordan disse kan brukes. Gjennom casebaserte oppgaver fra bibliotek vil deltakerne få økt trygghet som veiledere og bli kjent med aktuelle kilder til forskningsbasert kunnskap.

Tid: Torsdag 17. oktober 2024, klokka 10.00 – 15.00.
Sted: Pers Hotell, Dalevegen 1, 3550 Gol.
Meld deg på innen 10. oktober. [Lenke til påmeldingsskjema](#)

Program workshop

Kl. 09.30–10.00	Kaffe, frukt og mingling
Kl. 10.00–10.05	Velkommen til workshop
Kl. 10.05–11.00	Introduksjon og forventningsavklaring (Menti) Hva er åpen forskning?, med vekt på åpen tilgang
Kl. 11.00–11.10	Pause
Kl. 11.10–12.30	Kilder til åpen forskning Kort om kildekritikk Casearbeid i grupper – søk i åpne kilder, med oppsummering i plenum
Kl. 12.30–13.30	Lunsj
Kl. 13.30–14.30	Søk etter helseinformasjon i Helsebiblioteket og offentlige kunnskapsdokumenter i Kudos. Casearbeid i grupper, med oppsummering i plenum Hva kan universitetsbiblioteket ved USN og bidra med for folkebibliotekene og allmennheten i Buskerud?
Kl. 14.30–14.40	Pause
Kl. 14.40–15.00	Kort om videreutdanningen Åpen forskning og vitenskapelig kommunikasjon i folkebibliotek, oppsummering, og vel hjem

Arrangementet er et samarbeid mellom Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold, Universitetsbiblioteket i Sørøst-Norge og OsloMet.

8.2 Vedlegg II Eksempel på case

Årsaker til ADHD

Maja er sliten mor i 30-årene, som har blitt skikkelig provosert av ting hun hørte på et foreldremøte, hvor et av temaene var forekomst av ADHD hos barn. Etter at Maja har hisset seg skikkelig opp i dagevis, foreslår søsteren hennes (som begynner å bli skikkelig lei) at hun kan spørre etter ordentlige fakta neste gang hun er innom biblioteket. Som sagt, så gjort:

«På foreldremøtet i forrige uke var det ei sånn der prektig sosionom-kjerring som klarte å lure av seg at unger får ADHD fordi mora har røykt eller drukket under svangerskapet. Og at ungene får for mye brus og Nugatti. Det trur jeg ingenting på! Det er som regel skolen som har skylda. Ungene kjeder seg så de blir helt sjuk og urolig og uregjerlig av å sitte i ro i klasserommet hele dagen. Har dere noe om det?»

